

اهداف توسعه پایدار (Sustainable Development Goals)

مرتضی بیکی، پاییز ۱۳۹۵

مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان قم

اهداف توسعه پایدار یک فراخوان جهانی برای پایان دادن به فقر، حفاظت از سیاره زمین و اطمینان از صلح و آسایش در جهان است. اهداف توسعه پایدار که طی یک فرایند آزاد در ۱۹۳ کشور عضو و جامعه مدنی جهانی تدوین شده و مورد تأیید سازمان ملل است شامل ۱۷ هدف اساسی می‌باشد. اهداف توسعه پایدار در سال ۲۰۱۵ و پس از پایان دوره اهداف توسعه هزاره شکل گرفت و «برنامه توسعه سازمان ملل» با تجربه کافی و متخصصین برجسته آن را سازماندهی می‌کند تا پیشرفت و حمایت از کشورها در مسیر توسعه پایدار یاری رساند. در ادامه این هفده هدف معرفی شده‌اند.

اهداف توسعه پایدار یا بصورت خلاصه‌تر «اهداف جهانی» و به عبارت کامل‌تر «تحول دنیای ما: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار» یک فراخوان جهانی برای پایان دادن به فقر مردم جهان، حفاظت از سیاره زمین و اطمینان از بهره‌مندی مردم جهان از صلح و آسایش می‌باشد. اهداف ۱۷ گانه مورد حمایت سازمان ملل از طریق یک فرایند آزاد در ۱۹۳ کشور عضو این سازمان و نیز جامعه مدنی جهانی تدوین شد و در پاراگراف ۵۴ مصوبه «A/RES/70/1A/RES/70/1» سازمان ملل در ۲۵ سپتامبر ۲۰۱۵ درج گردید.

این مصوبه بخشی از موافقت‌نامه بین‌دولتی جامع‌تر و کارپایه و دستور کار توسعه سال‌های پس از ۲۰۱۵ (به دنبال برنامه اهداف توسعه هزاره) و در بردارنده اصول برنامه سازمان ملل تحت عنوان «آینده‌ای که می‌خواهیم» (Future We Want) است. اهداف توسعه پایدار بارها و بارها در اظهار نظرات «بان کیمون» دبیر کل پیشین سازمان ملل ذکر شده است: «برنامه دیگری مثل برنامه B وجود ندارد، زیرا سیاره دیگر B وجود ندارد» در ۱۹ ژوئیه ۲۰۱۴ مجمع عمومی سازمان ملل یک گروه کاری را در زمینه اهداف توسعه پایدار ایجاد کرد. گروه کاری طرح پیشنهادی برای مجمع فراهم ساخت. این پروپوزال دارای ۱۷ هدف با ۱۶۹ مقصد معین بود و طیف وسیعی از موضوعات توسعه پایدار از قبیل فقر، گرسنگی، بهداشت و آموزش، پایدار ساختن شهرها، مقابله با تغییرات اقلیمی و محافظت از اقیانوس‌ها و جنگل‌ها را پوشش می‌داد. مذاکرات بین‌دولتی در مورد دستور کار توسعه پس از ۲۰۱۵ در ژانویه این سال آغاز شد و در آگوست به پایان رسید. به دنبال مذاکرات، یک سند نهایی در نشست توسعه

پایدار سازمان ملل در ۲۵ تا ۲۷ سپتامبر ۲۰۱۵ در نیویورک پذیرفته شد. عنوان این دستور کار چنین بود: «تحول دنیای ما: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار»

این اهداف ۱۷ گانه بر اساس موفقیت‌های «اهداف توسعه هزاره» و در ادامه آن ایجاد شده بود در حالی که حوزه‌ها و مفاهمی جدیدی از قبیل تغییرات اقلیمی، نابرابری‌های اقتصادی، نوآوری‌های جدید، مصرف پایدار، صلح و عدالت نیز در میان اولویت‌های آن در نظر گرفته شد. اهداف مزبور به هم مرتبط هستند و اغلب موفقیت در یکی، متضمن درگیر شدن با مسائلی است که با دیگر موارد ارتباط دارد.

اهداف توسعه پایدار در فضایی از همکاری و عملگرایی عمل می‌کند تا گزینه‌های درستی برای بهبود زندگی به روش پایدار برای نسل‌ها آینده فراهم شود. اهداف توسعه پایدار خطوط راهنما و اهداف معین و واضحی برای همه کشورها مطرح می‌سازد تا در کنار اولویت‌های خاص خود و چالش‌های محیطی زیستی خاص جهان امروز به آن عمل کنند. اهداف توسعه پایدار دستور کار جامعی است و در آن ریشه علل فقر در نظر گرفته شده و ما را در کنار هم متحد می‌سازد تا تغییرات مثبتی برای مردم جهان و سیاره زمین ایجاد شود. به باور هلن کلارک، «حمایت از دستور کار ۲۰۳۰ برای برنامه توسعه سازمان ملل اولویت بالایی است. اهداف توسعه هزاره یک برنامه و دستور کار مشترک برای همه ایجاد می‌کند تا برخی از چالش‌های مهم دنیای امروز نظیر فقر، تغییرات اقلیمی و برخورد‌ها و مشاجرات گوشه و کنار جهان نیز مد نظر قرار گیرد. برنامه توسعه سازمان ملل دارای تجربه کافی و متخصصین برجسته است تا به پیشرفت و حمایت از کشورها در مسیر توسعه پایدار آنها کمک کند»

نقش برنامه توسعه سازمان ملل

اهداف توسعه پایدار در ژانویه ۲۰۱۶ شکل گرفت و در ۱۵ سال آینده سیاست‌ها و سرمایه‌گذاری‌های برنامه توسعه سازمان ملل را بر عهده دارد. برنامه توسعه سازمان ملل به عنوان بخش پیشرو سازمان ملل در زمینه توسعه منحصر و وظیفه کمک برای به کارگیری اهداف توسعه را از طریق کار در میان ۱۷۰ کشور و قلمرو موجود در جهان به عهده دارد.

برنامه استراتژیک این نهاد بر حوزه‌های کلیدی از قبیل کاهش فقر، اداره دموکراتیک و محافظت از صلح، تغییرات اقلیمی و خطر فجایع طبیعی و نابرابری اقتصادی تمرکز دارد. برنامه توسعه سازمان ملل به دولت‌ها کمک می‌کند تا اهداف توسعه پایدار را در برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه ملی خود بکار گیرند. البته این کار توسط این نهاد سازمان ملل تا کنون هم انجام می‌شده کما اینکه این نهاد تعداد زیادی از کشورها را در پیشبرد و تسریع برنامه‌های توسعه که قبل با عنوان اهداف توسعه هزاره مطرح بود حمایت می‌کرد.

فعالیت‌های این نهاد در حوزه‌های مختلف باعث شده که آنها تجربه بارز و متخصصین سیاست‌گذاری برجسته‌ای داشته باشند که همه را مطمئن می‌سازد که بتوان تا سال ۲۰۳۰ به همه این اهداف نایل آمد. ولی این نهاد به تنهایی نمی‌تواند کاری پیش ببرد. بدست آوردن اهداف توسعه پایدار مستلزم همکاری دولت‌ها، بخش خصوصی، جامعه مدنی و شهروندان است تا مطمئن شویم برای نسل آینده سیاره بهتری به جا می‌گذاریم.

اهداف

به دنبال پذیرش دستور کار «تحول دنیای ما: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار» در سپتامبر ۲۰۱۵ توسط ۱۹۳ کشور جهان، نهادهای مختلف زیر چتر گروه توسعه سازمان ملل تصمیم گرفت که از طریق نهادهای مستقل

مختلف به حمایت از آنها پردازد. از جمله این نهادها سازمان‌های بین‌المللی و نهادهای صنفی بودند. کمپینی که با نام «پروژه‌ای برای هر فرد» بود عبارت اهداف جهانی را پیش آورد و تصمیم گرفت در مورد اهداف توسعه پایدار مورد موافقت سازمان ملل به گسترش ارتباطات پردازد. باری تصمیم به حمایت از چیزی که یک کمپین مستقل می‌باشد بدون تصویب دولت‌های عضو ایجاد مقاومت کرد و بخش‌هایی از جامعه مدنی و دولت‌ها در برابر آن ایستادند و گروه توسعه سازمان ملل را متهم کردند که جنبه مهم ارتباطی این موافقت‌نامه یعنی پایداری را در نظر نمی‌گیرد. دستور کار رسمی توسعه پایدار در ۲۵ سپتامبر ۲۰۱۵ دارای ۹۲ پاراگراف است و پاراگراف اصلی آن (۵۱) به ۱۷ هدف توسعه پایدار و مقصدهای ۱۶۹ گانه آن اشاره می‌کند. اهداف ۱۷ گانه شامل موارد زیر است:

۱- «از بین بردن فقر» در همه اشکال آن

- فقر مفرط از سال ۱۹۹۰ به نصف رسیده ولی همچنان از هر ۵ نفر ساکنین جهان یک نفر با کمتر از ۱/۲۵ دلار در روز زندگی می‌کند.
- فقر چیزی بیش از فقدان درآمد یا فقدان منابع است و شامل نبود خدمات اساسی نظیر آموزش، گرسنگی، تبعیض‌های اجتماعی، نفی بلد و فقدان مشارکت افراد در تصمیم‌سازی‌های جامعه نیز می‌شود.
- نابرابری جنسیتی نقش مهمی در جلودان‌سازی فقر و خطرات ناشی از آن دارد. این مسئله بصورت بالقوه از همان ابتدای بارداری خطر تهدیدکننده حیات برای خانم‌ها است. این گونه زنان امید خود به آموزش و درآمد بهتر را از دست می‌دهند.
- گروه‌های سنی به شیوه متفاوتی تحت تأثیر قرار می‌گیرند. مخرب‌ترین اثر آن بر کودکان است. آنها تهدید بیشتری می‌شوند و فقر بر آموزش، بهداشت، تغذیه و ایمنی آنها اثر می‌گذارد و همچنین اثرات منفی بر توسعه عاطفی و روحی آنها دارد.

۲- «گرسنگی صفر».

پایان دادن به گرسنگی، ایجاد امنیت غذایی و بهبود تغذیه و بهبود کشاورزی پایدار

- هم‌اینک در سراسر جهان از هر ۹ نفر یک نفر سوء تغذیه دارد. قسمت عمده این افراد در کشورهای توسعه‌نیافته زندگی می‌کنند.
- در مقیاس جهانی، کشاورزی مهم‌ترین و بزرگ‌ترین شاغلین را در خود جا داده است. حرفه‌های کشاورزی زندگی ۴۰ درصد جمعیت جهان را تأمین می‌کنند و بزرگ‌ترین منبع درآمد و اشتغال خانوارهای فقیر روستایی هستند. زنان بطور متوسط ۴۳ درصد نیروی کار کشاورزی کشورهای در حال توسعه را شامل می‌شوند. در بخش‌هایی از آسیا و آفریقا این رقم به بالای ۵۰ درصد می‌رسد. این در حالی است که آنها فقط ۲۰ درصد زمین‌ها را در اختیار دارند.
- تغذیه نامناسب موجب نیمی از مرگ‌های کودکان زیر ۵ سال می‌شود. تعداد آنها در سال معادل ۳/۱ میلیون نفر است.

۳- «سلامت و رفاه».

اطمینان از زندگی سالم افراد و بهبود رفاه مردم در تمامی سنین

- تا کنون گام‌های بزرگی در راستای افزایش طول عمر بشر و کاهش برخی عوامل مرگ و میر مردم مثل تلفات ناشی از سرماخوردگی و تلفات مادران بدست آمده و پیشرفت‌های جدی در زمینه افزایش ارزیابی آب تمیز و بهداشتی و کاهش مالاریا، سل، فلج اطفال و گسترش ایدز به دست آمده است.

- البته نیمی از زنان در کشورهای در حال توسعه مراقبت‌های بهداشتی مورد نیاز را دریافت می‌کنند و احتیاج به برنامه‌ریزی خانواده در حال افزایش است در حالی که نیازها به تدریج افزایش می‌یابند، بیش از ۲۲۵ میلیون زن دسترسی به ادوات جلوگیری از بارداری ندارند.
- هدف مهم این است که بطور اساسی تعداد مرگ و میر و بیماری‌های ناشی از آلودگی‌ها کاهش یابد.
- ۴- «آموزش مناسب». اطمینان از آموزش کیفی عادلانه و جامع و بهبود فرصت‌های یادگیری در طول زندگی برای همه افراد.
- در زمینه دسترسی به آموزش پیشرفت‌های مهمی بویژه در سطح دبستان‌ها هم برای پسرها و هم دخترها رخ داده است ولی دسترسی به آموزش همیشه به معنی کیفیت آموزش و یا تکمیل دوره دبستان برای آنها نیست. در حال حاضر ۱۰۳ میلیون جوان در سراسر دنیا فاقد مهارت‌ها و سواد کافی هستند و بیش از ۶۰ درصد آنها زن می‌باشند.
- مقصد شماره ۱ مبنی بر اینکه «تا سال ۲۰۳۰ اطمینان حاصل شود که همه دخترها و پسرها به آموزش دبستان و دبیرستان به شیوه برابر و با کیفیت دسترسی یابند...» نشان‌دهنده تعهد سازمان ملل در زمینه درآمدهای غیرتبعیض‌آمیز ناشی از آموزش است.
- ۵- «برابری جنسیتی» و حصول برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان و دختران
- امکان دسترسی یکسان به آموزش، مراقبت‌های بهداشتی و کار منصفانه و مناسب و داشتن نمایندگی مناسب در فرایندهای تصمیم‌سازی اقتصادی و سیاسی برای دختران و زنان موجب اقتصاد پایدار می‌شود و جامعه و کل بشر از آن بهره می‌برند.
- در حالی که تا سال ۲۰۱۴ تعداد ۱۴۳ کشور جهان تساوی بین زن و مرد را در قانون اساسی خود منعکس کرده‌اند، ولی ۵۲ کشور تا کنون این گام را بر نداشته‌اند. در بسیاری از ملت‌ها، تبعیض جنسیتی همچنان از طریق نورم‌های قانونی و اجتماعی اعمال می‌شود.
- گرچه هدف شماره پنج در زمینه برابری جنسیتی تنها هدف در این زمینه است ولی تمامی اهداف توسعه پایدار تنها زمانی موفق خواهد شد که زنان به طور کامل در تمامی و هر یک از این برنامه‌ها جایگاه عادلانه‌ای داشته باشند.
- ۶- «آب تمیز و بهداشت». اطمینان از دسترسی و مدیریت پایدار آب و بهداشت برای همه
- ۷- «انرژی تمیز و قابل دسترس و پایدار و مدرن» برای همه
- ۸- «کار شرافتمندانه و رشد اقتصادی». رشد اقتصادی پایدار و جامع در کنار استخدام کامل و مولد و کار شرافتمندانه برای همه
- ۹- «صنعت، ابتکار و زیرساخت‌ها». ساختن زیرساخت‌های انعطاف‌پذیر، بهبود فرایند صنعتی کردن پایدار و جامع و تشویق ابتداعات و ابتکارها
- ۱۰- «کاهش نابرابری». کاهش نابرابری در میان و در درون کشورها
- ۱۱- «شهرها و جوامع پایدار». ایجاد شهرهای پایدار و اسکان انسان‌ها به صورت ایمن، انعطاف‌پذیر و پایدار.

- ۱۲- «تولید و مصرف مسئولانه». اطمینان از الگوهای مصرف و تولید پایدار
- ۱۳- «اقدام و عمل اقلیمی». اتخاذ اقدامات فوری برای مقابله با تغییرات اقلیمی و اثرات آن از طریق تنظیم خروجی‌ها و بهبود توسعه در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر
- ۱۴- «زندگی زیر آب». محافظت و استفاده پایدار از اقیانوس‌ها، دریاها و منابع دریایی برای توسعه پایدار
- ۱۵- «زندگی روی زمین». مراقبت، بازیابی و بهبود استفاده پایدار از اکوسیستم‌های زمینی، مدیریت پایدار جنگل‌ها، تأمین دسترسی عادلانه برای همه و ایجاد نهادهای مؤثر، پاسخگو و جامع در همه سطوح
- ۱۶- «صلح، عدالت و نهادهای قدرتمند». بهبود جوامع مبتنی بر صلح برای توسعه پایدار، تأمین دسترسی به عدالت برای همه و ایجاد نهادهای مؤثر، پاسخگو و جامع در همه سطوح
- ۱۷- «مشارکت در راستای اهداف». تقویت ابزارهای بکارگیری و تجدید همکاری‌های جهانی در راستای توسعه پایدار.
- در آگوست ۲۰۱۵ تعداد ۱۶۹ مقصد پیشنهادی برای این اهداف ارائه شد و ۳۰۴ شاخص پیشنهادی برای پذیرش آنها ارائه گردید...

<http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_Development_Goals